

**ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ
ПОНЯТТЯ "ПЛАТІЖНА КАРТКА"**

Анотація. Розглянуто економічний зміст поняття "платіжна картка", що є одним з головних складових критеріїв здійснення безготівкових розрахунків, які, в свою чергу, мають великий вплив на розвиток внутрішніх платіжних систем України та величезний потенціал у розбудові фінансово-банківської системи в цілому.

Анотация. Рассмотрено экономическое содержание понятия "платежная карта", которое является одним из главных составляющих критериев проведения безналичных расчетов, которые, в свою очередь, имеют большое влияние на развитие внутренних платежных систем Украины и огромный потенциал в развитии фінансово-банковской системы в целом.

Annotation. The economic essence of the concept "payment card" is studied which is one of the main criteria for non-cash payments, which in turn have a big impact on the internal payment systems of Ukraine and a huge potential in the development of financial and banking system as a whole.

Ключові слова: платіжна картка, безготівкові розрахунки, платіжна система.

Сучасний стан банківської грошової системи України характеризується значною кількістю безготівкових розрахунків, у яких одним із головніших інструментів їх здійснення є платіжні картки. Адже впровадження платіжних карток у розрахунково-платіжну практику значно розширило сферу функціонування безготівкових розрахунків, включило в неї масові платежі населення, прискорило обіг грошей, створило додаткові зручності для платників, зменшило витрати обігу.

Незважаючи на наслідки світової кризи, ринок платіжних карток в Україні розвивається досить динамічно. Розвиток та вдосконалення карткових платіжних систем зумовили появу великої кількості карткових платіжних продуктів, розрахованих на різні категорії клієнтів банків. У зв'язку з наявністю різних функціональних особливостей платіжних карток та різного роду їх цільового використання існує розбіжність щодо трактування поняття "платіжна картка". Таким чином, виникає необхідність у чіткому визначенні поняття платіжної картки, що дозволить визначити сутність та функції даного платіжного засобу проведення безготівкових розрахунків.

Метою статті є вдосконалення визначення поняття "платіжна картка".

Уперше платіжні картки міжнародних платіжних систем (American Express, Diners Club, JBC) були введені в Україну в 1997 році з прийняттям Положення про введення пластикових карток міжнародних платіжних систем у розрахунках за товари, надані послуги та при видачі готівки, затвердженого постановою Правління НБУ від 24.02.1997 р. № 37 [1]. У 2004 році дане положення втратило чинність. Сьогодні основними нормативними документами, що встановлюють загальні вимоги до порядку емісії (випуску) та обігу платіжних карток, є ЗУ "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" [2] та Положення "Про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням" [3].

Проблеми визначення сутності поняття "платіжна картка" торкаються у своїх наукових працях таких відомих вчених-економістів, як А. Загородній, О. Колодізев, С. Мочерний, Б. Юровський та ін. [4 – 7]. Але слід зауважити, що серед проаналізованих авторів немає спільної думки щодо цієї проблеми.

Вчені вводять індивідуальні погляди щодо визначення платіжної картки – це спеціальний платіжний засіб, розпізнавальний засіб, засіб безготівкових розрахунків, іменний платіжно-розрахунковий документ, іменний фінансовий документ пластикової чи іншого виду картки при цьому обмежуючи поняття платіжної картки тільки деякими функціональними особливостями.

Отже, слід спробувати дослідити визначення такої дефініції, як "платіжна картка" більш конкретно, виходячи з точок зору різних авторів (таблиця).

Таблиця 1

Точки зору авторів щодо визначення "платіжної картки"

Автор	Визначення
-------	------------

ЗУ "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" [2]	Це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором
Бланк І. А. [8, с. 257]	Це іменний фінансовий документ у формі пластикової магнітної картки, виданий комерційним банком (або іншою фінансово-кредитною установою) для здійснення розрахунків у безготівковій формі за придбані товари та надані послуги
Борисов А. Б. [9, с. 522]	Це документ у формі пластикової картки, яка дає змогу здійснювати безготівкові покупки за допомогою електронних платіжних терміналів
Загородній А. Г. [4, с. 389–390]	Це розпізнавальний засіб у вигляді пластикової чи іншої картки, що містить визначені платіжною організацією обов'язкові реквізити, за допомогою яких можна ідентифікувати платіжну систему та емітента платіжної картки. Його використовують для переказу з рахунку платника чи відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів та послуг, перерахування грошей зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання грошей у готівковій формі в касах банків, фінансових установ, пунктах обміну валюти уповноважених банків та через банківські установи
Золотогоров В. Г. [10, с. 50]	Це засіб здійснення фізичними та юридичними особами безготівкових платежів за товари та послуги, виконання вкладних операцій, отримання готівкових грошей
Колодзєв О. М. [5, с. 36]	Це персоніфікований платіжний інструмент, що надає особі, яка користується картою, можливість безготівкової оплати товарів і послуг, а також одержати наявні кошти у відділеннях (філіях) банків і банківських автоматах
Коробова Г. Г. [11, с. 492]	Це одна з різновидів фінансових карток, яка є персоніфікованим платіжним засобом, який призначений для оплати товарів, послуг та отримання готівкових грошових засобів у банках та банківських автоматах
Мочерний С. В. [6, с. 755]	Це документ на носії електронної інформації у вигляді пластикової картки, що випускається кредитно-фінансовими установами. Надає можливість його пред'явнику отримувати без оплати у готівковій формі товари та послуги, в тому числі отримання через банківські установи готівки, та підтверджує особам, які надають ці товари та послуги, що оплата їх вартості буде здійснена з рахунків у банківських установах
Б. Юровський [7, с. 89]	Спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором

Слід зазначити, що поняття платіжної картки має досить широке розуміння серед науковців. Кожна дефініція, що запропонована тим чи іншим автором, вважається правильною, але не кожна відображає повноту та змістовність поняття платіжної картки. Тому, використовуючи метод контент-аналізу, слід спробувати вивести науково-обґрунтоване поняття дефініції "платіжна картка". Для цього слід розрахувати питому вагу складових елементів визначення та виявити частоту згадування кожного з них. На основі отриманих даних слід подати абстрактну модель кінцевих результатів. Графік кінцевих результатів контент-аналізу наведено на рисунку.

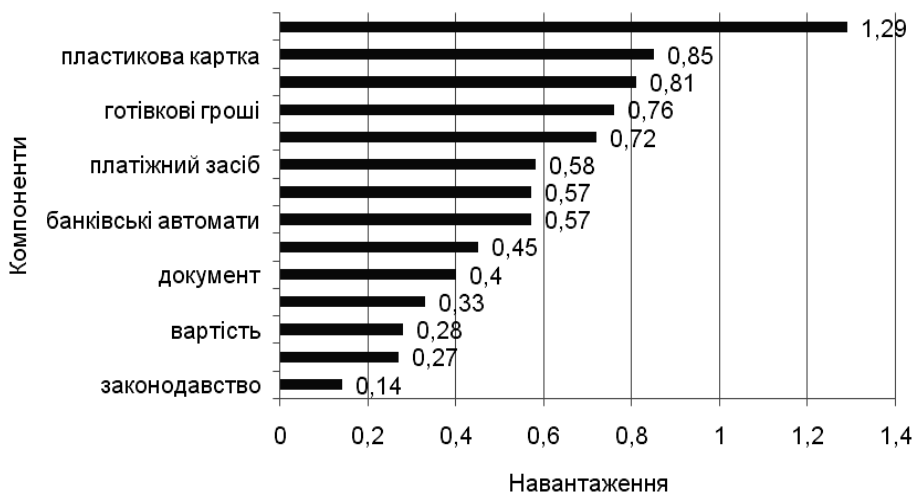

Рис. Кінцеві результати проведення контент-аналізу

На основі кінцевих результатів абстрактного моделювання, потрібно запропонувати трактування терміна "платіжна картка", використовуючи переважно більшість значимих складових елементів.

Отже, платіжна картка – це платіжний засіб у вигляді пластикової картки, що випускається банківською установою і який дає змогу здійснювати безготівкову оплату вартості товарів та послуг та переказ коштів із рахунків банку, виконувати вкладні операції та отримувати готівкові гроші через банківські автомати.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що коли вчені-дослідники дають визначення платіжної картки, спостерігається розбіжність щодо самої категорії.

Тому, використовуючи різні складові запропонованих авторами дефініцій, автор вивів своє, більш чітке та змістовне, поняття "платіжна картка". Це зроблено, перш за все, для того, щоб більш детально ознайомитися та зрозуміти всі характерні особливості функціонального призначення платіжної картки як сучасного та зручного засобу проведення безготівкових розрахунків.

Наук. керівн. Тищенко В. Ф.

Література: 1. Положення про введення пластикових карток міжнародних платіжних систем у розрахунках за товари, надані послуги та при видачі готівки : Постанова Правління НБУ від 24.02.1997 р. № 37 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG1890.html. 2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2346-14>.

3. Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням : Постанова Правління НБУ від 30.04.2010 р. № 223 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0474-10>. 4. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с. 5. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с. 6. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія: у 3-х томах. Т. 2 / редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. 7. Юровский Б. Энциклопедия бухгалтера и экономиста. Платежные карточки / Б. Юровский, С. Колесник. – Х. : [б. и.], 2002. – 115 с. 8. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1998. – 480 с. 9. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Книжный мир, 2009. – 860 с. 10. Золотогоров В. Г. Экономика : Энциклопедический словарь / В. Г. Золотогоров. – Мн. : Интерпрессервис ; Книжный дом, 2003. – 720 с. 11. Коробова Г. Г. Банковское дело : учебник / под. ред. д-ра экон. наук проф. Г. Г. Коробовой. – Изд с изм. – М. : Экономистъ, 2006. – 766 с.